

Dnes v čísle:

Cena za farmacii 2001
AFO se připravuje na svůj
příští ročník
Tři měsíce v Kodani
Blíží se změny
ve financování českých
veřejných vysokých škol?

Žurnál

11**Ročník 11 • Vychází 23. listopadu 2001**

Čerstvé diplomy, dekrety a ocenění

Aula Filozofické fakulty UP se v úterý 20. 11. opět stala dějištěm slavnostních ceremonií – promoci absolventů doktorských studijních programů a předání dekretů novým docentům (jejich jména uvádíme na str. 2). Součástí programu bylo také předání *Cen rektorky UP a Klubu absolventů a příznivců UP a Čestných uznání autorům vědeckých monografií*.

Ve své řeči k nově promovaným doktorům, docentům a oceněným autorům rektorka UP prof. J. Mačáková, CSc., připomněla důležitost výročí 17. listopadu –

Dne boje studentů za svobodu a demokracii, při jehož příležitosti je každoročně podzimní setkání vědeckých rad univerzity pořádáno. Znovu zmínila nelehkou situaci, v níž se vysoké školy dnes nacházejí a vyzdvihla význam kvalitního vzdělání (část projevu uveřejníme na str. 8).

Cenu rektorky UP za nejlepší vědeckou a uměleckou studentskou práci za rok 2001 získali T. Funioková (PřF) za práci Využití teorie možností v jazykové orientovaných systémech, J. Tuřová (PřF) za práci Společenstva mnohožek tří různých starých lužních lesů po letní záplavě v roce 1997, D. Pastuszaková (FF) za práci Hodnotové orientace žáků šestých tříd základních škol a M. Horáček (FF) za práci Sloh řádu a svobody. Poznámky k dějinám a teorii novorenesanční architektury v českých zemích.

Cena Klubu absolventů a příznivců UP v roce 2001 byla udělena Mgr. A. Gavendovi (Katedra analytické chemie PřF UP), MUDr. P. Hejnarovi (Ústav mikrobiologie LF UP) a Mgr. V. Kotalovi (Oddělení experimentální onkologie Masarykova onkologického ústavu v Brně) za studie publikované v zahraničních časopisech.

Čestné uznání rektorky UP autorům vědeckých monografií za rok 2001 obdrželi doc. M. Kolář, Ph.D. (Antibiotická léčba nozokomiálních infekcí), doc. M.

Viktorinová, CSc. (Kopřivka a angioedém), doc. J. Burešová, CSc. (Proměny společenského postavení českých žen v první polovině 20. století), Mgr. M. Elbel, Ph.D. (Bohemia Franciscana – Františkánský řád a jeho působení v českých zemích 17.–18. století), doc. J. Fiala, CSc. (Dobové české a slovesné reflexe slezských válek – České písně ze slezských válek), doc. I. Fialová, Dr. (Expresionismus), doc. T. Hlobil, CSc. (Jazyk, poezie a teorie nápodoby), Mgr. J. Lach, Ph.D. (Josef Šusta a Dějiny lidstva), doc. L. Spáčilová, Dr. (Das Frühneuhochdeutsche in der Olmützer Stadtkanzlei; Deutsche Testamente von Olmützer Bürgern), doc. J. Štefanides (České divadlo v Moravské Ostravě 1908–1919), prof. J. Štěpán, CSc. (Logika a právo), doc. A. Štěrbová, CSc., PhDr. T. Lazorčáková, Ph.D. (Umělecké osobnosti brněnského rozhlasu), prof. M. Togner (Agostino Ciampelli 1565–1630. Kresby), doc. L. Topolfská, CSc., prof. L. Václavek, CSc. (Beiträge zur deutschsprachigen Literatur in Tschechien), doc. P. Emanovský, Dr. (Algebraické struktury ve vysokoškolské přípravě učitelů matematiky) a doc. L. Ludíková, CSc. (Vzdělávání hluchoslepých I; Edukace hluchoslepého dítěte raného věku).

*Foto -tj-
Dokončení na str. 2*

Ve čtvrtek 15. 11. si účastníci diskuse v prostorách CMTF UP připomněli první výročí vydání sociálního listu Pokoj a dobro. Mezi účastníky byl i prof. L. Mlčoch z Fakulty sociálních věd UK Praha (na snímku zcela vlevo). Další informace přinášíme na str. 3.

-red-, foto -tj-

Studenti budou mít na univerzitě konečně místo, kde se budou moci (ne)formálně sdružovat, ať již za účelem pracovním, či oddechovým. F Klub, který byl slavnostně otevřen v pondělí 19. 11., se nachází v suterénu Katedry politologie na Křížkovského 12; vznikl z iniciativy Spolků studentů FF UP a za podpory vedení Filozofické fakulty UP.

V F Klubu sídlí kromě Spolku studentů FF UP také Evropské studentské fórum (AEGEE Olomouc), Sdružení dobrovolných aktivit a Mládež pro interkulturní porozumění; kontaktovat lze zde také Studentský servis – v zimním semestru k dispozici vždy v pondělí a středu od 16 do 18 hodin.

Podle informací studentského časopisu Vodopád

-red-, foto -tj-

Ve středu 14. 11. 2001 proběhl ve Sportovní hale UP tradiční 41. ročník volejbalového turnaje vysokoškolských družstev k Mezinárodnímu dni studentstva. O výsledcích informujeme na str. 3.

-red-, foto -tj-

Na Lékařské fakultě UP proběhnou volby do Akademického senátu

V souladu se zněním § 26 odstavce 3 zákona 111/1998 Sb. (zákon o vysokých školách a o změně

Zákon 111/1998 Sb., § 26, odst. 3: Funkční období jednotlivých členů akademického senátu fakulty je nejvýše tříleté. Funkční období všech členů akademického senátu fakulty skončí, jestliže akademický senát po dobu šesti měsíců nekoná podle § 27. Děkan nejpozději do 30 dnů vyhlásí nové volby.

Pozn. red.: § 27 vymezuje základní oblasti činnosti akademického senátu.

a doplnění dalších zákonů) vyhlásil děkan LF UP doc. Č. Čihálik, CSc., na středu 12. 12. 2001 volby do Akademického senátu LF UP.

Současně byla jmenována volební komise ve složení doc. K. Dostálová, CSc. (Ústav patologické fyziologie), doc. Z. Fryšák, CSc. (III. interní klinika), odb. as. MUDr. I. Oborná (Porodnicko-gynekologická klinika), J. Václavík (student V. ročníku všeobecného lékařství), D. Jelenová (studentka IV. ročníku všeobecného lékařství). Návrh kandidátů do AS LF UP mohl do volební komise podat každý člen akademické obce fakulty do termínu 23. 11. 2001.

-red-

ZPRÁVY, INFORMACE, OZNÁMENÍ

Literatura z Čech a Moravy z let 1938–1945

Ve spolupráci s mnichovským Spolkem Adalberta Stiftera pořádá Katedra germanistiky FF UP ve dnech 27. – 30. 11. mezinárodní konferenci pod titulem *Pod hákovým křížem: Literatura z Čech a Moravy z let 1938–1945*. Konference je druhou částí stejnojmenného symposia, jež se uskutečnilo v prosinci 2000 v Mnichově. Referovat budou odborníci z Německa, Rakouska, Spojených států i České republiky, mezi nimi samozřejmě též olomoučtí literární historikové.

Konferenční program se bude odbyvat v kongresovém sálu Muzea umění vždy od 10 hodin; ve středu večer je program obohacen písňovým recitálem z kompozic vzniklých v období Protektorátu.

K účasti na konferenci jsou srdečně zváni všichni zájemci z řad studentů i učitelů.

-iff-

Etické problémy transplantací

Moravskoslezská křesťanská akademie v Olomouci, Spolek lékařů ČLS v Olomouci, Etická komise LF UP a FNO Olomouc a Česká transplantáční společnost pořádají v sobotu 1. 12. v 9 hod. konferenci nazvanou *Etické problémy transplantací*. Konference se uskuteční ve Velké posluchárně Teoretických ústavů LF UP; Hněvotínská 3; předpokládáné ukončení je ve 13.30 hod.

-red-

Češi v Jižní Americe

Katedra historie FF UP srdečně zve všechny zájemce na přednášku doc. I. Bartečka, CSc., na téma *Češi v Jižní Americe (Argentina, Brazílie, Venezuela)*. Přednáška z cyklu *Zprávy o výzkumu* se koná 28. 11. v 16.45 hod. na Katedře historie v posluchárně č. 13.

-red-

Výstava prací studentů UP

V pondělí 26. 11. v 18 hod. proběhne v Minigalerii v Domě dětí a mládeže Olomouc (tř. 17. listopadu) vernisáž výstavy prací studentů Univerzity Palackého. Výstava bude otevřena do 10. 1. 2002.

-red-

Žen několik řádků

Doktorandi

Naši doktorandi z přírodních a biomedicínských oborů se učí vědecké práci a komunikaci: referují periodicky o svých výsledcích na odborných seminářích pracovníků (lečky anglicky), sestavují svá posterová sdělení a prezentují je na konferencích, vystupují zde s přednáškami, publikují v domácích a zahraničních časopisech a vyjiždějí na zahraniční stáže. Tam jsou začleněni do výzkumného týmu a tráví v laboratorích veškerý čas. Vracejí se obohaceni o znalosti nových metod a s novou životní zkušeností. Srovnávají. Někdy zjišťují, že jejich olomoucké pracovníky se až tak moc neliší od onoho v zahraničí, že je v něčem možná i lepší. Nejde tu jen o přístrojovou techniku, ale také o tvůrčí badatelské ovzduší a mezilidské, kolegiální vztahy.

Doktorandi přirozeně získávají mezinárodní rozhled, a aniž by chtěli, stávají se kosmopolity. Jejich studijní obor je k tomu nutí, neboť je globalizován s podivuhodnou dokonalostí prostřednictvím mezinárodních časopisů, vědeckých společností, jejich asociací evropských a světových, prostřednictvím kongresů, konferencí, workshopů a internetu. Nejcenějším výsledkem zahraničního pobytu doktoranda bývá jeho spoluautorství na publikaci tamního týmu v časopisu. Stvrzuje jeho vědeckou způsobilost, kvalitu a v kurikulu je položkou první důležitosti v soutěžích o grant či stipendium. Může se stát základem vědecké spolupráce a přátelství na desítky let.

M. Hejtmánek

• UDÁLOSTI • UDÁLOSTI • UDÁLOSTI •

Cena za farmacii 2001

Společnost AVENTIS Pharma s. r. o. a velvyslancetví Francouzské republiky vyhlašují každý rok *Cenu za farmacii* pro studenty doktorandského studia na českých vysokých školách. Podmínkou přihlášení do této soutěže je, že účastník nesmí mít v daném kalendářním roce již obhájenou doktorskou disertační práci. Do letošního ročníku se přihlásilo 10 studentů ze čtyř vysokých škol: M. Hradílek (Vysoká škola chemicko-technologická a Ústav organické chemie a biochemie AV ČR, Praha), J. Grim (Lékařská fakulta UK, Hradec Králové), R. Král a M. Urbánek (Farmaceutická fakulta UK, Hradec Králové), L. Pokorná, J. Vévodová a R. Štefl (Přírodovědecká fakulta MU, Brno), Š. Chlopčíková a Z. Dvořák (Lékařská fakulta UP, Olomouc) a V. Kryštof (Přírodovědecká fakulta UP, Olomouc). Dva přihlášení, L. Pokorná a V. Kryštof, se v den konání soutěže, 22. 10., omluvili. Předsedou poroty byl D. Scherman, ředitel Laboratoires AVENTIS (Paříž), členové poroty K. Vytrás (Univerzita Pardubice), M. Polášek (Univerzita Karlova), J. Jonas (Masarykova univerzita), F. Jursík (VŠCHT), E. Buchar a J. Seifert (Farmakologický ústav AV ČR), D. Sotteuová (Francouzské velvyslancetví v ČR), Z. Dvořák (AVENTIS PHARMA, s. r. o.) a autor tohoto článku (Univerzita Palackého).

Všichni účastníci prezentovali své práce v jazyce anglickém, s dokonalou dokumentací. Bez nadsázky lze konstatovat, že prokázali velmi dobré odborné znalosti a správně interpretovali výsledky své výzkumné práce. Všechny příspěvky byly doloženy odbornými publikacemi, z nichž většina byla publikována v respektovaných mezinárodních časopisech. Nebylo účastníka, který by nedokázal zodpovědět dotazy či diskutovat s názorem porotce. Přes všechny tyto klady měla soutěž jednu problematickou stránku. Pro porotu nebylo snadné vzhledem k tématické různorodosti vybrat jediného laureáta. Co se týká jednotlivých specializací, byly přednesené práce na metodický srovnatelné úrovni a hodnotit, která je lepší, pak bylo velmi obtížné. Porota tento gordický uzel rozřela udělením tří cen. Ty získali R. Štefl, R. Král a Z. Dvořák. Oba naši reprezentanti, Š. Chlopčíková (školička J. Psotová) a Z. Dvořák (školička J. Ulrichová), svými velmi dobrými příspěvky a přednesem naší Alma mater důstojně reprezentovali.

V letošním roce měli studenti doktorandského studia možnost účastnit se několika soutěží orientovaných do chemického a biochemického výzkumu. Jednalo se o *Cenu Alfreda Badera* (organická chemie), *Cenu firmy MERCK* a *Cenu firmy SHIMADZU* (obě analytická chemie), *Cenu firmy SIGMA ALDRICH* (biochemie) a dvě ceny Francouzského velvyslancetví

Čerstvé diplomy, dekrety a ocenění

Při slavnostních aktech byli promováni tito absolventi doktorského studijního programu Cyrilometodějské teologické fakulty, Lékařské fakulty, Filozofické fakulty, Přírodovědecké fakulty a Pedagogické fakulty UP (v závorce za jménem je uveden název studijního oboru a fakulty): **ThLic. L. Gruchalová, Th.D.**, (praktická teologie, CMTF), **MUDr. J. Jabůrková, Ph.D.** (anatomie, histologie a embryologie, LF), **doc. MUDr. M. Mysliveček, Ph.D.** (zobrazovací metody, LF), **MUDr. M. Nakládalová, Ph.D.** (vnitřní lékařství, LF), **MUDr. I. Oborná, Ph.D.** (gynekologie a porodnictví, LF), **PhDr. M. Grygerková, Ph.D.** (český jazyk, FF), **Mgr. Lenka Holá, Ph.D.** (andragogika, FF), **Mgr. P. Kaleta, Ph.D.** (historie – české a slovenské dějiny, FF), **Mgr. E. Klimentová, Ph.D.** (andragogika, FF), **Mgr. M. Kozinová, Ph.D.** (teorie a dějiny hudby, FF), **Mgr. H. Marešová, Ph.D.** (český jazyk, FF), **Mgr. T. Neješchleba, Ph.D.** (filozofie, FF), **Mgr. M. Pavlíček, Ph.D.** (teorie a dějiny výtvarných umění, FF), **PhDr. Š. Schneiderová, Ph.D.** (český jazyk, FF), **Mgr. Š. Vojtíková, Ph.D.** (německý jazyk, FF), **Mgr. P. Kois, Ph.D.** (přístrojová fyzika a metrologie, PŘF), **Mgr. T. Kuras, Ph.D.** (ekologie, PŘF), **Mgr. A. Muroň, Ph.D.** (přístrojová fyzika a metrologie, PŘF), **Ing. J. Poliš, Ph.D.** (organická chemie, PŘF), **Mgr. I. Groňková, Ph.D.**

a firem RHODIA (organická chemie) a AVENTIS (bioorganická a farmaceutická chemie). Studenti z Univerzity Palackého byli účastníky v soutěžích *SIGMA ALDRICH*, *SHIMADZU*, *MERCK* a *AVENTIS*. V posledních dvou získali ocenění P. Fryčák (PŘF) a Z. Dvořák (LF). Být dobrý ve svém oboru, dokázat své výsledky nejen zveřejnit ve formě publikace, ale také je obhájit na veřejném fóru, není pouze záležitostí účasti na mezinárodních kongresech, ale i účasti na domácích či zahraničních soutěžích. První je vždy jen jeden ze soutěžících, ale všichni zúčastnění si odnášejí nové zkušenosti pro svou budoucí profesionální kariéru. V neposlední řadě se také jedná o reprezentaci mateřské univerzity, která se tímto dostává do podvědomí široké odborné veřejnosti, zejména z obchodní, průmyslové a akademické sféry. Účast studentů je jedním z ukazatelů, ze kterých lze usuzovat na kvalitu vědecké výchovy na dané vysoké škole. To by si měli uvědomit všichni školitelé studentů doktorandských směrů v chemii a své studenty k účasti na těchto soutěžích vybízet a plně podporovat. Konec konců, jde o zdravou soutěživost výzkumných směrů na jednotlivých vysokých školách. Oba naši účastníci v soutěži o *Cenu za farmacii*, ale také P. Fryčák a A. Gavenda v soutěžích o ceny firem MERCK a SHIMADZU, prokázali, že co do kvality vědecké výchovy v oborech farmaceutické a analytické chemie je Univerzita Palackého na dobré úrovni.

Prof. V. Šimánek, LF UP

Diagnostika nejen ve výzkumných aplikacích

Dne 10. 11. 2001 proběhl na Fakultě tělesné kultury UP III. odborný seminář s mezinárodní účastí na téma *Variabilita srdeční frekvence a její hodnocení v biomedicínských oborech*. Počet účastníků a vysoká kvalita většiny přednesených příspěvků mile překvapily nejen organizátory. Přednášející z FTK UP seznámili účastníky s novou metodikou hodnocení variability srdeční frekvence (HRV) a představili nový diagnostický systém, umožňující diagnostiku HRV nejen v laboratorních podmínkách a výzkumných aplikacích, ale především v klinické praxi. Rozsáhlé uplatnění diagnostiky HRV a její využívání bylo zřejmě ze širokého spektra odborných zaměření přednášejících, např. v oborech kardiologie, diabetologie, psychologie, sportovní medicíny a dalších. Ze semináře byl pořízen videozáznam, který bude do konce roku k dispozici nejen účastníkům konference.

-sal-

Dokončení ze str. 1

(speciální pedagogika, PdF), **Mgr. J. Müllerová, Ph.D.** (speciální pedagogika, PdF).

Ve stejný den byly předány jmenovacích dekretů docentům, kteří se habilitovali na Lékařské fakultě, Filozofické fakultě, Přírodovědecké fakultě a Fakultě tělesné kultury UP (v závorce za jménem je uveden obor, ve kterém byli jmenováni habilitováni): **doc. RNDr. M. Jarošová, CSc.** (lékařská genetika), **doc. MUDr. I. Vlachová** (neurologie), **doc. PhDr. J. Marvan, Ph.D.** (srovnávací slovanská jazykověda), **doc. PhDr. M. Mžýková, CSc.** (dějiny výtvarných umění), **doc. PhDr. E. Pallasová, CSc.** (srovnávací slovanská jazykověda), **doc. PhDr. L. Veselovská, Ph.D.** (obecná jazykověda), **doc. RNDr. M. Navrátil, CSc.** (botanika), **doc. RNDr. M. Tvrđý, CSc.** (matematika – zaměření matematická analýza), **doc. RNDr. M. Janura, Dr.** (kinantropologie).

-red-

Na úrovni vzdělanců závisí životní úroveň společnosti, nikoli však nutně jich samých.

***

Chytří se uplatní v životě, moudří v čítkách.

-jas-

• UDÁLOSTI • UDÁLOSTI • UDÁLOSTI •

Pokoj a dobro – rok poté

Rok od vydání sociálního listu *Pokoj a dobro* si ve čtvrtek 15. 11. připomněli účastníci odpoledního diskusního setkání, které pořádala Katedra spirituality, mezináboženského dialogu a studií křesťanského východu CMTF UP. Pozvání mimo jiné přijali členové pracovního týmu listu, prof. L. Mlčoch z Fakulty sociálních věd UK Praha, senátor Parlamentu ČR Ing. J. Šenkýř, dr. B. Vymětalík a Ing. C. Martinek. Besedu moderoval Mgr. J. Kořenek z CMTF UP.

List *Pokoj a dobro* reprezentuje sociální učení církve, jeho název je inspirován hlášením Františka z Assisi. List obsahuje studie např. o kultuře práce, o právním řádu, o vztahu člověka a společnosti,

Volejbal k Mezinárodnímu dni studentstva

Akademik sport centrum UP uspořádal 14. 11. 2001 pod záštitou rektorky UP prof. J. Mačákové, CSc., *Mezinárodní turnaj smíšených družstev ve volejbalu*. Zúčastnila se družstva vysokých škol z Fakulty tělesné výchovy a sportu UK Praha, Mendelovy zemědělské a lesnické univerzity v Brně, Přírodovědecké fakulty MU v Brně, dále tři družstva z Vysokého učení technického v Brně, Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, Veterinární a farmaceutické univerzity Brno, Univerzity Pardubice a sedm fakultních družstev Univerzity Palackého. Pro akce na Slovensku se omluvilo univerzitní družstvo ze Žiliny.

Utěnění byla na vysoké sportovní úrovni s velkým nasazením a bojovností všech zúčastněných. Snaha po vítězství byla patrná u všech vysokoškoláků

Ze zasedání Akademického senátu UP

Akademický senát UP na svém zasedání 14. 11. 2001 schválil navržené dělení volných prostředků z centrálních výnosů. Kvestor UP komentoval situaci vzniklou připomínkami NKÚ k převodu prostředků z koleje a menší do centrálních prostředků a následnou medializaci tohoto problému. AS UP bere na vědomí vyjádření rektorky i kvestora UP k situaci a zodpovězení dotazů na konkrétní investiční akce a požaduje průběžná vyjádření k investičním akcím. AS UP souhlasí s návrhem, aby část dotace na ubytování a stravování přidělena IC. Rektora UP a do centrálních prostředků byla těmto jednotkám odebrána a přidělena SKM.

AS UP dále schválil změnu Statutu PŘF a FTK, Volební a jednací řád AS UP.

Škola lidských práv v Olomouci

Ve dnech 15. – 17. 11. proběhlo v Olomouci pokračování letošní *Školy lidských práv*. Akci, kterou tentokrát společně zajistili studenti Právnické fakulty UP a občanské sdružení *Ekologický právní servis*, podpořilo vedení PF UP a někteří její vyučující. Cílem akce bylo přiblížit studentům formou interaktivních výukových metod reálnou situaci v ochraně lidských práv a veřejných zájmů v České republice.

Program zahrnoval následující témata: meze občanské neposlušnosti, svoboda projevu, mezinárodní mechanismy ochrany lidských práv, omezení účasti veřejnosti v nově přijímaných právních předpisech, aktuální otázky hospodářské kriminality, předčasné odvolání, srovnání povinností při nakládání s komunálními odpady podle stávající a nové právní úpravy, právo shromažďovací v praxi Policie České republiky a také možnosti veřejnosti ovlivnit podobu nově přijímaných zákonů.

Účastníci – studenti právnických fakult ČR z Plzně, Prahy, Brna a Olomouce – mohli např. řešit v malých skupinách konkrétní případy z té které oblasti, vyzkoušeli si své argumentační schopnosti, dostali příležitost v simulované situaci různým způsobem naložit s komunálním odpadem, pracovali s reálnými rozhodnutími správních orgánů a policejních útvarů, diskutovali o ochraně osobnosti politiků a sportovců apod.

Kromě právníků *Ekologického právního servisu* se na programu podíleli JUDr. M. Bartoň, Mgr. F. Dienstbier, Mgr. V. Stehlík a několik studentů.

o rodině či médiích. Všechny mají analytický charakter, v dané oblasti hodnotí uplynulých deset let v naší společnosti. List vyšel v omezeném nákladu, a byl proto distribuován převážně do farností. Autoři by v budoucnu rádi oslovili i ty, kterým sociální učení církve nic nefká. Reakce na list ze strany širší veřejnosti byly skromné, diskuse se rozproudila v Lidových novinách po kritickém článku Václava Klause.

Autorský tým připravuje vydání dalšího listu, který by byl směřován do budoucnosti a měl by se zabývat řešením výše zmíněných otázek.

-ano-

a nevidané nadšení doprovázelo všechna utkání. Po velkých bojích turnaj skončil s těmito výsledky: 1. PŘF MU Brno, 2. družstvo UP, 3. – 4. MZLU Brno a studenti UP.

První čtyři družstva obdržela věcné ceny a diplomu.

Výsledky utkání byly velice těsné. I družstva poražená byla velmi spokojena a přislíbila účast v příštím, již 42. ročníku.

Po stránce organizační byl turnaj velmi dobře připraven, což konstatovali všichni přítomní; z funkcionářů byl přítomen PaedDr. J. Vaculík, CSc., ředitel Akademik sport centra UP.

PhDr. A. Orlová, ředitelka turnaje

AS UP schválil nově zvoleného děkana PF UP JUDr. Mag. Iur. Michala Malacku jako člena Vědecké rady UP.

Informace z Rady vysokých škol přednesl prof. J. Macháček. Z jednání vyplynulo, že je možné, aby vysoké školy navrhly své zástupce do akreditační komise v oboru filologie, umění a uměnověda, technické obory, pedagogika, psychologie a kinantropologie, lékařství a zdravotnictví.

AS UP ukládá předsedovi legislativní komise AS UP zkontrolovat schválenou verzi Organizačního řádu UP, a pokud neshledá žádné nejasnosti, lze tento předpis vydat.

Ze Zápisu zasedání AS UP vybrala

-ano-

Díky vstřícnosti vedení fakulty se mohla akce uskutečnit v prostorách Právnické fakulty UP.

Škola lidských práv v Olomouci navazovala na stejnojmennou akci, jejíž třetí ročník proběhl letos ve dnech 16. – 22. 9. v Brně. *Škola lidských práv* se uskuteční také příští rok.

-baj-

Z každého prodaného hamburgeru koruna univerzitě

Majitel firmy PROGRESS Ing. J. Götzinger uzavřel koncem října s Univerzitou Palackého darovací smlouvu, na základě níž univerzitě věnuje jednu korunu z každého prodaného hamburgeru, jehož prodej je součástí jeho podnikatelských aktivit. Peníze bude poukazovat každý měsíc na konto UP. Darovací smlouva není časově omezena.

Podle sdělení majitele zatím není možné odhadnout, jak vysoká bude listopadová částka. K dnešnímu dni se suma pohybuje kolem tisíce korun. „Někteří přispějí univerzitě i větší částkou. Jedna starší paní platila za hamburger stokrát více, že zbytek (75 Kč) máme dát na univerzitu,“ dodává majitel. Zmíněná koruna nejde z peněz zákazníků, ceny hamburgerů zůstaly po podepsání smlouvy nezměněny.

-ano-

ZPRÁVY, INFORMACE, OZNÁMENÍ

Stručně

V rámci přednáškového cyklu Katedry botaniky PŘF UP v zimním semestru 2001/2002 proběhla v prostorách PŘF UP 21. 11. přednáška Mgr. B. Mandáka, Ph.D. (Botanický ústav AV ČR Průhonice) na téma „Co určuje úspěšnost některých druhů rodu lebeda (*Atriplex*)?“.

* * *

Kolegium rektorky UP, které proběhlo 21. 11., projednalo mj. informace o počtu stávajících studentů a o počtech přijímaných studentů pro akademický rok 2002/2003, otázky financování služeb pro účastníky celoživotního vzdělávání aj.

-red-

Výchova k demokratickému občanství a evropanství

Katedra občanské výchovy PdF UP pořádá ve dnech 28. – 30. 11. ve Šternberku šestý ročník trinacionálního česko-německo-polského symposia, jehož tématem bude letos *Výchova k demokratickému občanství a evropanství*. Na sympoziu vystoupí politologové a historici z Německa, Polska, Rakouska a z Katedry občanské výchovy PdF UP.

-red-

Literární soutěž pro studenty UP

Rektorka UP vyhláší 8. ročník veřejné literární soutěže pro studenty UP. Informace o podmínkách a termínech soutěže naleznete na webových stránkách UP <http://www.upol.cz/aktuality>.

-red-

Pomoc afghánskému obyvatelstvu

Český červený kříž vyhlásil sbírku na zmírnění utrpení afghánskému civilnímu obyvatelstvu. Název účtu je FOND HUMANITY ČČK; peněžní ústav: KB Praha 1; číslo účtu: 10030-7334-011/0100, VS 555.

Děkujeme za jakoukoli finální částku.

Za ČČK RNDr. M. Jukl, Ph.D.

Lyžařské pobyty

Akademik sport centrum pořádá lyžařské pobyty na horách. V přibližné ceně je zahrnuto ubytování, stravování a doprava.

– Pec pod Sněžkou 13. – 19. 1. 2002; cena: 2500 – 3000 Kč;

– Petříkov 20. – 25. 1. 2002, 27. 1. – 1. 2. 2002; cena pro oba termíny je 900 – 1100 Kč bez stravy nebo 1600 – 1800 Kč se stravou;

– Barborka 3. – 9. 2. 2002; cena: 2000 – 2300 Kč;

– Barborka 2. – 9. 3. 2002; 2300 – 2600 Kč;

– Barborka 23. – 28. 3. 2002; cena: 1700 – 2000 Kč;

Přihlášky a další informace získáte u PhDr. A. Orlové, tel. 5636455, e-mail: orlova@ftknw.upol.cz.

-red-

Bezplatný test na HIV

Krajská hygienická stanice Olomouc organizuje pro studenty bezplatné odběry krve na vyšetření HIV. K odběru se můžete dostavit 26. nebo 28. 11. vždy od 8 do 10 hod. do zdravotního střediska v budově koleje J. L. Fischera.

-red-

Omluva

V Žurnálu UP č. 10 v rubrice *Jubilea* (str. 5) došlo k chybnému uvedení některých údajů, které nyní uvádíme na pravou míru:

Stříbrnou medaili za zásluhy o rozvoj UP obdržel doc. ThDr. Václav Ventura, Th.D., z Katedry filozofie a patologie CMTF UP; zlatou medaili získal doc. PhDr. Jiří Musil, CSc., z Katedry křesťanské výchovy CMTF UP.

Za uvedené nepřesnosti se omlouváme.

Redakce Žurnálu UP

Z VĚDECKÝCH PRACOVÍŠŤ UP

Z našeho virologického pracoviště

Jeho vedoucím je **RNDr. Milan Navrátil, CSc.**, odborný asistent Katedry buněčné a molekulární biologie Přírodovědecké fakulty UP. Je zaměřen na fytopatologii, ve výzkumu je orientován na sérologii a molekulární biologii rostlinných virů fytoplazem. V úterý 16. 10. měl veřejnou habilitační přednášku o viru šarky. Výzkumu tohoto viru se autor věnuje již mnoho let. Přinášíme několik poznámek z jeho zajímavé a živě podané přednášky.

Virus šarky švestky je obávaný patogen ovocných dřevin, napadá slívy, meruňky, broskvoně, višně, třešně aj. Má tvar tyčinky dlouhé 750 a široké 13 nanometrů ($nm = 10^{-9} m$), uvnitř je jednovláknová molekula ribonukleové kyseliny (genomu viru) a na povrchu je bílkovinný obal (kapsida). Struktura obou komponent je známá a umožnila další výzkum. Virus vyvolává deformace a strupovitost plodů a skvrny na listech. Přenáší se mšicemi, očky a rouby. První výskyt této virózy byl zaznamenán roku 1917 v Bulharsku.

V roce 1952 byl poprvé nalezen v naší zemi a během 70 let se plošně rozšířil po celé Evropě. V posledních dvou letech pronikl do USA a Kanady. Jsou popsány čtyři kmeny

a několik subkmenů tohoto viru. Je známa sekvence nukleotidů jeho RNA i struktura produkovaného proteinu. To umožnilo odkrytí na molekule místa (epitopy) uplatňující se v imunitní reakci a připravit jim odpovídající protilátky. Dr. Navrátil a spol. připravili jako první na světě monoklonální protilátky, které umožňují molekulárně biologickou diagnostiku viru a jeho variant. Vyrábějí se a užívají u nás a ve Švýcarsku. Práce o tom vyšla v zahraniční v impaktovaném časopise (Hybridoma, 1993, č. 12, str. 215). Dr. Navrátil publikoval se spolupracovníky rovněž sérologickou charakteristiku kmenů tohoto viru na několika stech izolátech. V běhu je práce zaměřená na získání genového zdroje rezistentního typu – rezistentní šlechtění.

V obsáhlé diskusi zabrala nejvíce času interpretace hypersenzitivní reakce rostliny na experimentální infekci virem šarky.

Dodejme ještě, že Dr. Navrátil je spoluautorem dvou vynálezů, které se týkají enzymoimunoanalytického stanovení virů vyvolávajících onemocnění brambor. V seznamu svých vědeckých a odborných publikací má habilitant 73 položek.

-mh-

Poznámka o ničem

Takto provokativně a možná trochu sebeironicky nazvala doc. L. Veselovská z Katedry anglistiky a amerikanistiky FF UP svou přednášku, proslovenou ve středu 31. 10. v Jazykovědném sdrúžení. Kdyby byl příspěvek doc. Veselovské nazván méně tajuplně, ale o to průhledněji, totiž např. *Poznámka k morfosyntaxi zájmen kdo a co (tak zněl ne všude inzerovaný podtitul)*, nebylo by možná přišlo tolik posluchačů. Ono nic je totiž, zdá se, velmi lákavým pojmem nejen pro skální filology.

I ti však jistě právem užasli, když doc. Veselovská během necelé hodiny názorně předvedla, jak na nevinné slůvko nic (a také na některá jiná nevinná slůvka) pohlíží tzv. generativní a transformační mluvnice – tj. jazykovědná škola, jejímž řídícím učitelem je americký lingvista Noam Chomsky a která pohlíží na jazyk jako na tvůrčí proces, při němž mluvčí jednotlivé věty vytváří (čili generuje) podle předem daných pravidel. Tato „předem daná pravidla“ je však v jazyce potřeba nejprve odkryt – a to je čertovská práce pro všechny generativisty, kteří za sebou zpravidla nechávají plné koše vzorců, sentencí, derivací a frázových ukazatelů.

Není divu – zrovna naše české nic zapojené do struktury věty, to je něco! Vezměme si třebaš takovou frekventovanou frázi jako „to nic není“. Každý jí rozumí a skoro každý se tímto rčením nechá chlácholit. Potíž nastane teprve tehdy, když se začneme zabývat hlubším smyslem oněch tří slov. Z matematicky – a ta při generativním popisu jazyka není zdaleka bez využití – víme, že dva záporny se při spolupůsobení navzájem ruší. To platí i v jazyce, kde může toto rušení mít zajímavý stylistický účinek. Kupř. rafinovaný donchuán by mohl svádění vyhlédnuté ženské bytosti kulantně otevřít slovy: „Nejste mi nesympatickou, drahá slečno.“ A teď přeskočme k tomu prve zmíněnému „to nic není“. Vidíme, že je tu dvojitý zápor –

Výhodou vědce je, že ve své doměně je doma, ví, na čem stojí, nekloupe a nebloudí, a pokud kloupe či zabloudí, snáže to pozná. Předností filozofa je, že může do svého zorného pole zahrnout i onoho vědce, zamýšlet se nad prameny jeho znalostí a zkoumat horizont jeho domény.

I. M. Havel

Rozhodování, v němž opravdu o něco jde, nemá alternativy bez rizika.

S. Komenda

Z HISTORIE OLOMOUCKÉ UNIVERZITY

Vzhled tří nejstarších žezel jezuitské akademie

Nejstarší žezla olomoucké jezuitské akademie se v současné době nacházejí v Innsbrucku, kam byly v roce 1870 převezeny všechny insignie tehdy zrušené olomoucké Františkovy univerzity. Jejich vzhled byl od té doby znám v podstatě jen z více či méně zdařilých fotografií. Některá z žezel byla od doby jejich vzniku opravována, takže se často vedou spory o jejich původním vzhledu, neboť dobové vyobrazení většinou neexistuje. V případě tří nejstarších olomouckých žezel se ovšem dochovalo jejich vyobrazení z roku 1693 na tištěných tezích studentů olomoucké univerzity.

Olomoucký tiskař Jan Josef Kylián zhotovil v roce 1693 tezi, která pak byla vícekrát reprodukována. Na ní se v levém horním rohu nachází postava anděla, který v rukou drží zmíněná žezla. V pořadí na obrázku se jedná o žezlo filozofické fakulty či tzv. Pavlovského (olomoucký biskup Stanislav Pavlovský z Pavlovic, eps. 1579–1598), dále je to žezlo rektorátu, tzv. Prusinovského (olomoucký biskup Vilém Prusinovský z Prusinovic, eps. 1566–1572) a jako poslední je zde žezlo teologické fakulty z roku 1652 pořízené nákladem dobrodinců.

Pravděpodobně se tedy jedná o jedno z nejstarších vyobrazení stavu žezel, i když ani zde není možné s jistotou tvrdit, zda na některém z nich již nebyly provedeny rozsáhlejší úpravy.

Mgr. J. Štěpán, Zemský archiv

O. Bláha, FF UP

AFO 2002 „... a co dál, dokumente?/What's Up, Doc?“

AFO se připravuje na svůj příští, rozšířený ročník

Jak již předznamenal příspěvek v minulém vydání ŽUP, další, v pořadí již 37. ročník mezinárodního festivalu dokumentárních filmů a multimedií Academia film Olomouc (AFO) se v těchto dnech ocitá ve fázi počátečních příprav. Během několika dní budou na internetové adrese www.afo.cz zprovozněny webové stránky nového ročníku festivalu obsahující nejaktuálnější informace ohledně blížící se akce. Tento informační servis prozatím využijí zejména tvůrci dokumentárních snímků a multimediálních pořadů při přihlašování svých děl do mezinárodní soutěže AFO 2002.

Festival získal do věku 37. roku své existence podtitul „... a co dál, dokumente?/What's Up, Doc?“. Jde o heslo, které svou rozporupností jednak parafrázuje název známého filmového díla, ale zároveň má vyjadřovat snahu o pohled do budoucnosti filmového žánru, který bývá mnohdy neprávem opomíjen. S napětím očekáváme, zda nám složení soutěžní kolekce nadcházejícího ročníku pomůže odpovědět na tuto vpodstatě řečnickou otázku.

Festival se tentokrát uskuteční ve dnech **22. – 28. 4. 2002**, což znamená výrazné prodloužení akce oproti uplynulým ročníkům. Academia film by počínaje příštím rokem měl vyplňovat již celý kalendářní týden. Novinkou je rozšíření programové nabídky o akce

konané v průběhu závěrečného festivalového víkendu, neboť na podobných filmových přehlídkách se právě konec týdne z hlediska diváckého zájmu s úspěchem osvědčuje.

K prodloužení termínu konání AFO však organizátoři přistoupili i z jiného důvodu: velké množství paralelních projekcí až ve třech sálech mnohdy bránilo výraznějšímu diváckému ohlasu kvalitních soutěžních snímků. Například v uplynulém ročníku hodnotili členové poroty AFO v mezinárodní soutěži celkem 104 filmová díla a 14 multimediálních pořadů na nosičích CD-ROM. Všechny tyto filmy a multimedia mohli diváci shlédnout během čtyř dní, což znamenalo jak značně náročnou práci na časovém uspořádání programu, tak ztatelně rozředění návštěvnosti jednotlivých projekcí.

Nadcházející ročník AFO si od rozšíření o dva další dny při snížení počtu soutěžních příspěvků slibuje přínos kvalitnějších filmových i dalších tradičních akcí (seminářů, multimediálních prezentací, koncertů apod.), které se uskuteční ve volnějším a pro diváky snad vhodnějším termínu.

P. Peč, tiskový mluvčí AFO, pavelpec@hotmail.com

NA AKTUÁLNÍ TÉMA

Blíží se změny ve financování českých veřejných vysokých škol?

Aktuální diskuse o nedostatku finančních prostředků veřejných vysokých škol již přerostla původně úzký rámec sporu o dvě miliardy; místo něj se postupně do centra pozornosti dostává širší téma komplexního systému financování českého vysokého školství. Navzdory množství nejrůznějších více či méně jasně formulovaných návrhů na změnu dosavadního způsobu financování zůstal jedním z mála uceleně koncipovaným podnětem k věcné diskusi návrh zpracovaný týmem odborníků, které kolem sebe soustředil poslanec PhDr. P. Matějů (US). Materiál pod názvem *Věcný návrh zákona o změně principů financování studia na vysokých školách* je již od jara připravován k projednání v Parlamentu ČR; podle posledních informací PhDr. P. Matějů se v současné době připravuje jeho paragrafové znění. Do povědomí širší veřejnosti se návrh dostal zejména prostřednictvím dílčích mediálních informací soustředěných především na jeden z jeho z klíčových bodů, kterým je návrh na zavedení školného. Takto zjednodušená interpretace značně zúžila prostor pro výměnu zřetelně deklarovaných argumentů a výrazně přispěla k politizaci celé problematiky.

Co tedy *Věcný návrh zákona o změně principů financování studia na vysokých školách* nabízí k posouzení? Jaké reakce vyvolává? Posunula se jeho přičiněním diskuse o financování vysokých škol blíže k reálnému řešení prohlubující se krize? K těmto otázkám a případně další výměně názorů bylo připraveno dnešní aktuální téma Žurnálu UP.

O školném, a také o (ne)rovnosti šancí, zainteresovanosti vysokých škol a odpovědnosti studentů

Hlavní předpoklady pro vytvoření nové koncepce financování vysokoškolského vzdělání shrnují autoři *Věcného návrhu zákona o změně principů financování studia na vysokých školách* do několika základních východisek: **systém nesmí nikoho diskriminovat jak z hlediska jeho majetkové a příjmové situace na vstupu, tak i výstupu (přístup ke vzdělání musí být otevřen všem bez omezení majetkové situace zájemce o studium, příjmová situace absolventa musí být po absolvování školy lepší než nyní), systém musí být levný a průhledný a musí umožnit, aby školné plnilo motivační a informační funkci** (VŠ by měly být financovány i s ohledem na „uplatnění své produkce na profesních trzích“), **systém musí zachovat podporu vysokého školství z veřejných prostředků a současně zapojit soukromé zdroje, systém musí být sociálně citlivý.**

Návrh obsahuje tři základní požadavky:

Posílit současnou úroveň financování vysokých škol ze státního rozpočtu; vytvořit systém půjček a podpor pro odstranění bariér v přístupu k vysokoškolskému vzdělávání; zvýšit zainteresovanost vysokých škol na kvalitě a efektivnosti vzdělávání.

Předpokládaný efekt:

Otevření VŠ pro každého, kdo má pro studium předpoklady; získání dodatečných (chybějících) prostředků pro oblast vysokého školství ze soukromých zdrojů; dosažení toho, aby se do financování vysokých škol promítalo i to, jak jejich absolventi obstarávají na profesních trzích.

Část návrhu je také věnována analýze příčin a kořenů situace, ve které se současně vysoké školství v ČR nachází, a jejímu srovnání s vývojem v některých vy-

spělých zemích. Autoři mj. poukazují na „mechaničnost“ východních argumentů o sociální nespravedlnosti soukromého spolufinancování vyššího vzdělání a zdůrazňují, že reálné fungování dnešní české společnosti vytváří silnou nerovnost šancí v přístupu ke vzdělání z jiného důvodu: **Ve skutečnosti tou hlavní bariérou přístupu k vyššímu vzdělání – pokud jsou jeho brány úzké – není ekonomický kapitál rodiny, nýbrž její kapitál kulturní či vzdělanostní.** Podle uváděné teorie kulturního kapitálu se na vysoké školy dostávají děti ze sociálně výše postavených rodin nikoli kvůli jejich větším příjmům a majetku, nýbrž kvůli silnější motivaci ke studiu a větší jazykové a informační zručnosti. Oba tyto mocné faktory jim dává právě rodina vzdělaných rodičů, zatímco rodina s nižší úrovní vzdělání, byť movitá, takovou motivaci a předpoklady neposkytuje. Při omezené nabídce škol to nutně a zákonitě znamená, že k vyššímu vzdělání se dostanou jen děti vzdělaných rodičů, tudíž že sociální selektivita školy roste. Na základě řady zpracovaných dat, ukazatelů a analýz předkladatel konstatují, že jediným účinným a efektivním nástrojem snížení vzdělanostní nerovnosti je masivní expanze vzdělacího systému.

V rámci hledání finančních zdrojů na pokrytí navrhované masovosti přístupu k vysokoškolskému vzdělání je pozornost věnována stručnému přehledu systémů finanční účasti ve vyspělých zemích, kde je podle autorů všeobecně uznávána účelnost a odpovědnost rozdělení odpovědnosti za pokrytí nákladů na vysokoškolské vzdělávání mezi společností, studenta a zaměstnavatele.

Stanoviska

Učitelé noviny přinesly ve svém čísle 36/2001 (*Téma: Školné – průsečík odbornosti a politiky*) informace a stanoviska zástupců různých zúčastněných stran; z obsáhlého textu vyjímáme:

Své odmítavé stanovisko k zavedení školného na veřejných vysokých školách podpořil ministr školství mládeže a tělovýchovy ČR E. Zeman důrazem na další možnosti zdroje financování škol: **Do rozpočtu vysokých škol, jak je ve světě zvykem, musejí proudit peníze hlavně ze dvou zdrojů. Příjmy by měly přinést majetek v hodnotě asi 32 miliard korun, který byl na vysoké školy převeden podle vysokoškolského zákona. Zůstává otázka, zda by příjmy z tohoto hospodaření nemohly být vyšší. Domnívám se, že ano, ostatně školy s majetkem disponují teprve krátkou dobu, takže nepochybně tam nějaká rezerva je. Druhým zdrojem by měla být komerční sféra, zejména ve vědeckovězumné činnosti. Jestliže dnes někteří rektori argumentují příklady ze Spojených států, bylo by dobré si uvědomit, že na špičkových amerických univerzitách tvoří tyto zdroje až 70 % rozpočtu, zatímco „navratnost“, a to z veřejných prostředků vkládaných do vědy například formou grantů ve výši 20 miliard korun, představuje u vysokých škol kolem pěti procent, což je směšně málo.**

Předseda Rady vysokých škol a děkan Fakulty aplikovaných věd Západočeské univerzity doc. F. Ježek, CSc.: Poslanecký tým odvedl velký kus práce, ale odevzdává ho do nevhodné doby a prostředí. Pokud se totiž na poslanecký materiál dívám jako na zákonodárnou iniciativu, myslím, že v současné době by bylo pošetilé se upnout na tento návrh. Stále totiž

vidíme u řady poslanců představu, že tímto se konečně vyřeší problém státní dotace do školství, což je velmi nebezpečné. V takové situaci je proto třeba říci návrhu ne.

Předseda Vysokoškolského odborového svazu F. Barták: Naším požadavkem je, aby školné bylo ekonomicky únosné. Uvědomme si, že společenský kapitál je jen jeden. Dnes říkáme, že státní rozpočet nemá dostatek peněz na dofinancování vysokých škol, stejně tak je ale nemají ani rodiče vysokoškolských studentů. Znamená to, že si budeme muset půjčit od soukromé sféry. Jak to ale bude provedeno technicky? Mluví se o tom, že stát dá záruky, nebo že bude vytvořen nějaký fond... Vystavujeme se ale nebezpečí, že finanční prostředky na školné budou vynaloženy stejně, jako kdyby byly školy financovány státem. Kolik bude stát správa takového fondu? Kolik budou chtít vydělat banky? Bude úrok půjčky nižší než běžný komerční? Ani v jiných státech není dobře adresně zvládnutý systém sociální podpory. Neumíme dobře posuzovat sociální potřebnost. Na tato nebezpečí musíme poukázat.

V minulém týdnu předložila své stanovisko k poslaneckému návrhu také **Česká konference rektorů** (viz Žurnál č. 10); k jejímu vyjádření PhDr. P. Matějů, Ph.D., pro Žurnál UP uvedl: Reakce ČR je velmi rozumná, připomínky jsou v zásadě přijatelné, pracujeme na jejich implementaci. Pokud jde o další zástupce vysokých škol, reakce jsou natolik různé, že je nelze hodnotit jako celek. To by vyžadovalo delší analýzu. Návrh je zbytečně vnímán jako kontroverzní, diskuse často postrádá věcné argumenty.

-red-

V kapitole analyzující systém financování veřejných vysokých škol v České republice uplatňují autoři návrhu pohled ze tří hledisek, a to z hlediska očekávání vyvolaná politickou reprezentací, z hlediska financování vysokého školství ve světle mezinárodního srovnání a z hlediska vývoje rozpočtů vysokých škol a jejich „výkonů“ v uplynulých letech. Autoři připomínají teze Programového prohlášení vlády o prioritě vzdělávání, která se měla promítnout v posílení rozpočtové kapitoly školství s cílem dosáhnout do roku 2002 jejího 6% podílu na HDP, a tyto prohlášení konfrontují s dosavadním reálným vývojem. Na značný rozpočtový deficit vysokého školství poukazují autoři i z pohledu mezinárodního srovnání (podle ročenky „Education at a Glance“ vydávané OECD). V souvislosti s otázkou „výkonů“ vysokých škol a vývojem jejich rozpočtů v posledních letech docházejí autoři k závěru, že vysoké školy v kvantitativním vyjádření dosáhly postupně více než dvojnásobného „výkonu“. To jistě neznamená, že totéž platí o kvalitě, ani to, že efektivita vynakládaných prostředků je všude tak vysoká, jako ve vyspělých zemích. Jedno je ale jisté, dosavadní vývoj naznačuje, že manévrovací prostor veřejných vysokých škol se zužil tak, že zásadní řešení jejich rozpočtové situace již nelze odkládat.

Při stanovení cílů předkládaného návrhu na změnu financování studia na veřejných vysokých školách v České republice autoři formulují některé východní předpoklady, a to zejména: **zapojení soukromých zdrojů do financování vysokého školství v žádném případě nesmí vést ke stagnaci, či dokonce poklesu veřejných výdajů; veřejně vydávané na vysoké školství budou růst tak, aby v co nejkratší možné době dosáhly průměru v zemích OECD (tj. z dnešních 0,6 % alespoň na 1,3 % HDP).**

Základní cíle, který návrh sleduje:

– otevřít naše vysoké školství pro každého, kdo má ke studiu a uplatnění nabytého vzdělání předpoklady,

– zavedením školného získat dodatečné finanční prostředky pro oblast vysokého školství ze soukromých zdrojů tak, aby se při růstu celkového objemu prostředků z veřejných zdrojů zvyšoval podíl soukromých zdrojů,

– vytvořit takový systém půjček a podpor, aby zavedením školného nevznikly nové sociální či jiné bariéry v přístupu k vysokoškolskému vzdělávání, ale aby se postupně odstraňovaly bariéry stávající; zamezit působení stávajících sociálních a ekonomických bariér přístupu k vysokoškolskému vzdělávání; zlepšit podmínky pro studium studentů z majetkově slabších rodin,

– vyrovnat skryté zadlužení terciárního sektoru vzdělávání, které je příčinou omezených studijních kapacit, naprosto neadekvátního finančního ohodnocení práce vysokoškolských učitelů a dlouhodobého zhoršování technického vybavení vysokých škol,

– získat dodatečné finanční prostředky pro oblast vysokého školství ze soukromých zdrojů tak, aby se postupně vyrovnalo skryté zadlužení tohoto významného sektoru, které je příčinou nejen omezených studijních kapacit, ale naprosto neadekvátního finančního ohodnocení práce vysokoškolských učitelů a dlouhodobého zhoršování technického vybavení vysokých škol,

– zvýšit zainteresovanost vysokých škol na kvalitě a efektivnosti vzdělávání,

NA AKTUÁLNÍ TÉMA

– zvýšit odpovědnost uchazečů o studium při výběru oboru a typu studia s ohledem na měnící se situaci na trhu práce,

– zvýšit odpovědnost studentů vysokých škol při studiu a plnění studijních povinností.

Poslední část návrhu obsahuje podrobné vymezení navrhovaných změn v systému financování vysokoškolského studia, a to prostřednictvím rozboru základních principů, stanovením jednotlivých fází implementace návrhu a vyčíslením odhadů základních položek navrhovaného systému (výše školného a systém půjček).

Mezi základní navrhované principy, jejichž prostřednictvím by změna financování měla probíhat, patří podle návrhu především **systém dotací** (který není tímto návrhem dotčen a u nějž se předpokládá růst výdajů na vysoké školství) a **zavedení školného**; dále jsou zde vymezeny **systém půjček, studentské přídatky** a dalších způsobů podpory finanční situace studentů (spoření, výdělečná činnost).

Školné

1. Výše školného u veřejných vysokých škol bude podléhat státní regulaci, jejímž hlavním cílem bude udržet dohodnuté proporce mezi skutečnými průměrnými náklady na studium a školným.

2. V prvním roce stát určí, vzhledem k zavádění a novosti systému, jednotné zaváděcí školné pro všechny veřejné vysoké školy. Bude se jednat o částku zhruba odpovídající jedné čtvrtině průměrného normativu v době, kdy zákon vstoupí v platnost.

3. Od druhého roku bude stát určovat minimální a maximální školné tak, aby se rozdíl zvyšoval. Každá škola/fakulta se bude pohybovat v tomto rozmezí podle vlastního uvážení.

V desátém roce by mělo maximální školné být tři- až pětinásobkem minimálního.

4. Od jedenáctého roku po zavedení školného bude stát určovat pouze maximální školné. Všechno ostatní – základní školné (pro všechny studenty jedné vysoké školy/fakulty stejně), slevy včetně třeba i plného stipendia – si budou školy určovat samy.

5. Školné bude zavedeno pro všechny najednou, ne pouze pro nové studenty.

6. Škola stanoví sankce za pozdní zaplacení školného. Sankci za nezaplacení školného může být až ztráta práva na škole dále studovat.

7. Zavedení školného nevyklučuje možnost vybírání administrativních poplatků stanovených školou.

8. Minimálně 10 % vybraného školného je škola povinna vložit do stipendijního fondu.

Zaváděcí školné se má pohybovat v průměru ve výši 14 tis. Kč ročně.

Předkladatelé návrhu předpokládají, že po jeho přijetí bude moci celý systém včetně zavedení školného začít fungovat od akademického roku 2003/2004; z tohoto důvodu vymezují v závěru svého návrhu jednotlivé fáze legislativních úprav, podle kterých by měl být celý systém zaveden do praxe.

Text návrhu je doplněn množstvím tabulek a grafů s analýzou zdrojů a dat a dalších příloh – např. hrubé odhady základních položek navrhovaného systému, výchozí parametry použité pro stanovení podpory studentů vysokých škol, ukázky půjček v případech škol s minimálním, maximálním a průměrným školným v prvních pěti letech po zavedení systému aj. Zvlášť podrobně jsou rozebrány příklady efektů zavedení podpory studentů VS; názorně jsou uvedena srovnání současného stavu příjmů, nákladů a podpora vysokoškolského studenta s jednotlivými variantami předkládaného návrhu.

Věcný návrh zákona o změně principů financování studia na vysokých školách byl dosud projednán mj. v Radě vysokých škol, ve Studentské komoře RVŠ, ve Vysokoškolském odborovém svazu. Na adrese www.skolne.cz je k dispozici celý text nejnovější verze návrhu.

Příprava

V. Mazochová

Z pohledu děkanů

V souvislosti s probíhající diskusí o financování vysokých škol jsme se obrátili na děkany všech fakult UP s následujícími otázkami:

1. V čem vidíte základní problém současného modelu financování českých vysokých škol, resp. v které oblasti by mělo dojít k zásadní změně?

2. Jakou váhu přikládáte v celkové koncepci financování VŠ

a) mimorozpočtovým zdrojům (majetek vysokých škol, komerční zhodnocení vědeckovýzkumné činnosti VŠ a další tzv. doplňková činnost VŠ),

b) zavedení školného (v podobě, jakou nabízí Věcný návrh zákona o změně financování vysokých škol předkládaný poslancem P. Matějů?)

Doc. V. Řehan, děkan FF UP:

Ad 1) *Problémů vidím více. Uvedu namátkově některé, aniž bych chtěl určovat pořadí jejich závažnosti. Obecně nízká dotace na školství, a to ať již v procentech HDP, nebo v podílu na celkových veřejných výdajích. Podíl z této nízké dotace na VS – podle dostupných statistik to činí v zemích OECD cca 30 %, u nás jen asi 14 %. Neochota politické reprezentace uvolnit možnosti dodatečných zdrojů, zde mám na mysli „polský“ model, který vysokým školám umožňuje vybrat poplatky (školné?) od studujících v jiných než prezenčních formách studia. Při nedávné návštěvě na Slezské univerzitě v Katovicích jsem se s údivem dozvěděl, že v Polsku je 2x více vysokoškolských studentů než u nás (u nás cca 200 tisíc, v Polsku více než 1,6 milionu, počet obyvatel Polska je cca 40 milionů a nás je cca 10 milionů). Dynamický nárůst je dán právě v kolonce neprezenčních studentů. Např. Fakulta společenských věd Slezské univerzity v Katovicích má cca 9 000 studentů, z toho v prezenční formě asi 4 700. Jinou samostatnou otázkou je stanovení tzv. koeficientů náročnosti studia, resp. studijních programů. Multioborové humanitní fakulty na to dosti doplácí. Pro toto číslo Žurnálu jsem také odpověděl, že nehodláme rušit „malé“ jazyky či obory, ale to je možné pouze za tu cenu, že je omezován rozvoj dalších oborů fakulty (viz str. 5, pozn. red.). Problémů by se našlo více.*

Ad 2)

a) Již v současné době tvoří např. pro FF UP výnos z doplňkové činnosti a dalších aktivit cca 8–10 % objemu prostředků v našem rozpočtu. Umím si

představit ještě další zvýšení těchto výnosů v ab-solutních částkách, ne však v procentním podílu. Limitujícím faktorem je časová kapacita pracovníků – každá plus hodina pro doplňkovou činnost je minus hodinou pro studium a bádání. Komerční využití majetku či výsledků vědeckovýzkumné činnosti je v našem případě výrazně limitované a nedomnívám se, že může i v budoucnu podstatněji posílit financování fakulty.

b) Zavedení školného je společensky ožehavá otázka. Věcný návrh je zpracován skutečně věcně a použité argumenty jsou přijatelné. Postavíme-li problém tak, že zavedení školného nejen nijak navíc nezatiž aktuální situaci studujících a jejich rodin a snad dokonce v něčem (jízdné atp.) ulehčí, potom by neměl být neřešitelný. Otázka však pro mne je, kde bankovní domy vezmou dostatek finančních prostředků. Pokud budeme počítat školné jen u nově nastoupeného ročníku, bylo by pro první rok třeba cca 700 milionů, pokud by se to týkalo všech studentů, pak zhruba 2,8 miliardy. A to opět nejméně v pěti až sedmi následujících letech bez splácení. To představuje obrovský objem „blokovaných“ financí s velmi pomalou návratností. Pokud jsem měl zatím možnost sledovat bankovní politiku, tak to vždy byly půjčky na hodně vysoký úrok s návratností do 4–5 let. Vrátil-li se však k možnému přínosu pro fakultu, potom je to (školné jen pro nastupující ročník) okamžitě zvýšení rozpočtu o více než 10 milionů. To by beze sporu byla výrazná oživovací injekce do skomírajícího organismu.

Doc. Č. Čihálik, CSc., děkan Lékařské fakulty UP:

Ad 1) Základní model financování vysokých škol prochází řadou kvalifikovaných diskusí na odpovídajících grémiích. Výsledkem je zcela jistě kompromis možného při daném objemu finančních prostředků, které jsou státem, respektive ministerstvem do tohoto systému vloženy. Diskutabilní je samozřejmě výška finanční dotace na hlavu studenta v jednotlivých oborech, vyjádřená koeficientem normativu. Za nedostatek ministerstvem upraveného systému považuji vyčlenění neúměrně vysokého podílu účelově vázaných částek na různé projekty, o které musí školy žádat.

Ad 2)

a) Je jasné, že nelze počítat se 100% profinancováním rozpočtu vysokých škol ze státní dotace. Školy se zcela jistě musí podílet na svém financování vlastní rozpočtovou aktivitou. Je otázka, jak vysoký má být tento podíl. K tomu je však zapotřebí (a to již nemůže udělat škola) připravit takové ekonomické prostředí, ve kterém bychom se mohli uplatnit. Ministr školství na jednom z mítinků hovořil o 25 %, osobně se domnívám, že by tento podíl mohl být

i vyšší. Za LF si až tolik stěžovat nemůžeme, naše doplňková činnost je ve srovnání s jinými fakultami mimořádně vysoká. Přesto se nám v současných podmínkách jen obtížně daří udržet vyrovnaný rozpočet.

b) Plošné zavedení školného v takové výši, aby bylo sociálně únosné a aby nevedlo k omezení rovného přístupu ke vzdělání, bude jen poměrně malou částí rozpočtu školy v prostředí vícezdrojového financování. Spíše se předpokládá jeho motivační význam s tím, že se jedná o investici jednotlivce do budoucna. To by ovšem znamenalo, že ten, kdo takto investuje, musí mít vysoký stupeň jistoty, že se mu vynaložené investice vrátí a zúročí, že tedy jeho vzdělání bude společností náležitě ohodnoceno.

Jiná otázka je školné za nadstandardní dobu studia. Není možné počítat s tím, že stát (čili my všichni daňoví poplatníci) bude hradit studium „věcným“ studentům. Tito studenti nechtějí si platit školné v plné výši, tj. ve výši normativu příslušného studijního programu.

Doc. J. Šteigl, CSc., děkan Pedagogické fakulty UP:

Ad 1) *Problém současného financování veřejných vysokých škol ČR vidím v přístupu Parlamentu ČR a všech politických stran k VS a vzdělávání vůbec.*

Ad 2) *Mimorozpočtové zdroje považuji za velmi významné pro financování veřejných vysokých škol, nicméně je nelze přeceňovat, a základ tedy musí být dán státní dotací. Případnému zavedení školného by*

měla předcházet podrobná objektivní analýza systému uplatňovaného ve skupině zemí EU, kde není školné uplatňováno, a podrobný rozbor by měl být realizován ve skupině zemí EU, kde je školné na vysokých školách již zavedeno. Podpurný systém v ČR pro studenty z většiny rodin s průměrným výdělkem v podstatě neexistuje.

